

Könyvismertetés

Dr. Tóth József: Erdészeti rovartan

Az utóbbi évek örvendetesen szaporodó új szakkönyveinek sorában az elmúlt év utolsó napjaiban került ki a nyomdából a *dr. Tóth József* által szerkesztett Erdészeti rovartan.

E témakörben *Győrfi János* tollából 1957-ben jelent meg az erdőmérnökök, növényvédelmi szakemberek, entomológusok által azóta is alapműként forgatott könyv. A Győrfi professzor munkássága óta született új ismeretek, kutatási eredmények feldolgozása és megjelentetése évtizedes igénye volt a szakterülettel szorosabb kapcsolatban álló kollégáknak.

Az Erdészeti rovartan szerzői nem törekedtek általános entomológiai mű összeállítására, céljuk az erdei életközösségben élő vagy azzal szorosabb kapcsolatban álló fajok ismertetése, életmódjuk, esetleges kártételük, hasznuk bemutatása volt. Nem feledkeztek meg emellett az Erdészeti rovartan kiemelkedő művelőinek bemutatásáról, a rovarvilág és környezet, az egyes fajok közötti, a növényevő rovarok és tápnövények közötti kapcsolatrendszer rövid összefoglalásáról, az emberi tényezők rovarokra gyakorolt hatásának ismertetéséről. A könyvben feldolgozásra került a fénycsapda-hálózat, az Erdővédelmi Figyelő-Jelzőszolgálati rendszer, a Nyugat-Magyarországi Egyetem (és jogelődje), az ERTI, az OEE Erdővédelmi Szakosztálya, az MTA Növényvédelmi Kutató Intézete és a gyakorlati szakemberek munkájának eredménye.

Az erdészetileg fontosabb fajok, nemzetségek kiemelt ismertetése, a szükséges mértékben közölt határozókulcsok, kárképek, rágásképek a 233 kiváló színes fénykép, a részletek után érdeklődők számára a bőséges irodalomjegyzék mind segíti a könyv használatát, növeli annak értékét.

A népes szerzőgárda, a szerkesztést vállaló Tóth József és a nagy számú anyagi támogató – 15 erdészeti társaság, 2 nemzeti park, az ERTI, az OTKA, az Ember az Erdőért Alapítvány, az ANTICIMEX Kft. – mindent megtett annak érdekében, hogy a mindennapok erdővédelmi munkáját segítse.

Jó szívvel ajánlom minden erdész és növényvédő szakembernek, a természetet kedvelőknek a könyvet.

Dr. Varga Szabolcs

Láng Z. szerk.: A zöldség-, dísznövény- és szaporítóanyag-ter- mesztés berendezései és gépei

A könyv – amely elsősorban egyetemi, főiskolai tankönyv, de amelyet eredménnyel forgathatnak a gyakorlat szakemberei is – elsősorban a kertészeti ágazat különböző területeinek műszaki háttéréről ad tájékoztatást. Eredményesen használható azonban az erdőmérnök-képzésben is, továbbá érdeklődésre tarthat számot az erdészeti szaporítóanyag-termesztés gyakorlatában is, mivel a két terület között számos a rokon vonás, továbbá a népes (17 fős) szerzői kollektívának tagja dr. Horváth Béla, a Nyugat-Magyarországi Egyetem egyetemi tanára is, aki az erdészeti csemetetermesztés gépesítéséhez kapcsolódó fejezetrészeket írt a könyvbe.

A könyv három fő részre tagolódik:

- a szabadföldi termesztés gépeit,
- a növényházak létesítményeit, berendezéseit, gépeit, valamint
- a termények előfeldolgozását és tárolását leíró részekre.

A fejezeteken belül az egyes technológiai lépéseknek megfelelő bontásban tárgyalja a gépeket, berendezéseket

úgy, hogy azokat egy-egy jellegzetes vagy általánosítható változaton keresztül mutatja be, ismerteti működési módjukat, üzemeltetésüket. A fejezetek végén általában a csoportba tartozó legismertebb gyártmányokat táblázatos formában is összefoglalja.

A könyvben – annak vázolt szerkezeti felépítéséből következően – kiemelten az erdészeti csemetetermesztés gépesítésével foglalkozó fejezet nincsen, de az egyes fejezetekben szinte valamennyi olyan gépről szó esik, amely szakterületünkön előfordul. Az egyes fejezeteken belül van azonban néhány olyan rész, amely teljes egészében az erdészeti szaporítóanyag-termesztés gépesítéséhez kötődik:

- iskolázógépek és üzemeltetésük,
- szabadföldi csemetetermesztés speciális gépei,
- az erdészeti intenzív csemetetermesztés gépei.

A könyv minden fejezetét részletes irodalomjegyzék zárja.

A szakértő szerzőgárda által megírt könyv hasznos segítséget nyújt mind az oktatásban, mind a gyakorlati szakemberek számára az egyes technológiák megvalósítására legalkalmasabb gépek kiválasztásához és azok üzemeltetéséhez.

Dr. Varga Szabolcs

A fák állva haltak meg 10 00

Mintegy 10 ezer évvel ezelőtt, a legutóbbi jégkorszak végén a mai Michigan területén is megolvadtak a gleccserek, s a vidéket meghódították és elborították a lucfenyők. Aztán, szinte tragikus hirtelenséggel, az erdők elpusztultak. Maradványaikat azonban a rájuk rakódó homokrétegek meglepő épségben megőrizték, s ma tudósok vizsgálják rajtuk a hirtelen felmelegedés okozta változásokat. Leginkább arra kíváncsiak, milyen tanulságokkal szolgálhatnak e maradványok a mának, amikor a legtöbb kutató szerint ismét egy világméretű felmelegedés korszaka köszöntött a Földre.

A Michigani Műszaki Egyetem kutatói teljesen véletlenül szereztek tudomást az eltemetett erdőről, amelyre egy homokbánya munkásai bukkantak rá. A kuta-

tók hanyatt-homlok a helyszínre siettek, hogy a tudományos vizsgálatok céljából legalább időlegesen záróják a területet, mielőtt a páratlan lelet teljesen eltűnne. Ezután megkezdték a homok és a nyomában feltörő víz óvatos eltávolítását. Amit feltártak, az valóban lenyűgöző volt: mintegy 6000 négyszögölnyi erdő, benne még álló fákkal, olyan tökéletes épségben, hogy a fák törzsén még a moha is megmaradt. „Szemre megtévesztésig hasonlít azokhoz az erdőkhöz, amelyek ma zöldellnek a Hudson-öböl partjainál – mondta Kurt Pregitzer, az egyetem erdőmérnöki karának professzora. – Ez az épségben megmaradt teljes ökológiai rendszer páratlan lehetőséget kínál a hirtelen felmelegedés hatásainak tanulmányozására.”

A vizsgálatokból kiderült, hogy a jég

Élményeim a nemzeti vállalatok megalakulásakor

Dr. Járasi Lőrinc cikkében több, mint 30 évvel ezelőtti eseményt, az erdőgazgatóságoknak nemzeti vállalattá való átalakítását ismerteti – történelmi hűséggel – az akkori rendeletek függvényében.

Vajon hogyan érintette ez az átszervezés az erdőgazgatóságok és az erdőgazdálkodás dolgozóit?

A kinevezett és kiegészítő alkalmazottakat teljes bizonytalanság vette körül. A különböző szóbeszéd, rémhír feszültséget, félelmet keltett a dolgozóknál. Nem alaptalanul. Különböző igaztalan vádak keltek szárnyra, melyek következtében többeket ért igazságtalan, megalázó intézkedés.

Az 1948-as év nyarának közepén megkezdődött a káderezés. Két főből álló bizottság jelent meg az erdőgazdálkodásnál. Általában az I. ügyosztály (személyzeti) vezetője és a szakszervezet vezetője (akkor még volt külön erdészeti szakszervezet). A bizottság minden fizetési osztályba sorolt és kiegészítő dolgozót meghallgatott. Politikai, szakmai és a szovjet irodalomra vonatkozó kérdéseket tettek fel. Az izgalom és a kérdések rendkívülisége bénítólag hatottak a megkérdezettekre. Ezért a kérdezettek a megfelelő válasszal általában adósak maradtak. Ilyen adóssá váltam én is, aki napidíjas irodai kiegészítő voltam, és a káderezést követően erdőgazdálkodási számvevőnek neveztek ki.

Már a káderezést megelőzően megkezdődött a vezetők leváltása, majd folytatódott. Tehát még a MÁLLERD fennállásakor. Leváltották az erdőgazdálkodás igazgatóját, osztályvezetőit, az erdőgazdálkodás vezetőit. Az úgynevezett B listázás után megtörténtek a kinevezések. Ezt követően az 1949. március 1-jével megalakuló nemzeti vállalat alkalmazottai a MÁLLERD Erdőgazdálkodástól már február 1-jén megkapták kinevezési, áthelyezési rendelvényüket. Bevezették a fizetési osztályok helyett a kollektív szerződést, melyet a megelőző felmérésben a dolgozók elutasítottak.

Megjegyzem, hogy több elbocsátott erdőmérnök a létrehozott erdőrendezői csoportoknál helyezkedett el, de sokan, számszakiak is, a fejlődő ipar területén találtak munkahelyet.

A nemzeti vállalatok belső felépítésére már nem emlékszem. Általában a volt erdőgazdálkodások székhelyén alakult NV-oknál maradtak a jobb munkaadók, míg az új székhelyű központokhoz kerültek a többiek.

Az erdőgazdálkodás felépítése a következő volt:

- Erdőgazdálkodó
- Erdőgazdálkodó-helyettes (munkáskáder)
- Irodavezető
- Számvevő
- Gépipró adminisztrátor

Takarító

Kerületvezető erdészek

Csemetekert-kezelők

Rakodókezelők

1950 tavaszán mindenkit váratlanul ért az újabb káderezésre való invitálás. Erre az elbeszélgetésre az előző alapján készültek fel a műszaki és adminisztratív dolgozók. A legnagyobb meglepetésre az elbeszélgetésre egy idegen üzembe került sor. Az idegenekből álló bizottságban csak egy erdőgazdálkodási munkáskáder képviselte a szakmát. Az ezt követő áthelyezések és elbocsátások tisztán megmutatták, hogy a személyi kérdésekben hozott döntések politikaiak voltak. Megemlítem, hogy a káderek, így az erdőgazdálkodó-helyettesek sem jártak jól, mert megszűnt a beosztásuk.

1950. augusztus 1-jével megalakították a kisebb erdőgazdálkodásokat. A központ létszámát 17 főben rögzítették. Megalakították az üzemegeket.

Az üzemege felállása ez volt:

Üzemege-vezető

Adminisztrátor

Kerületvezető erdész (sok volt erdőgazdálkodó-helyettes)

Csemetekert-kezelő

Rakodókezelő

Dr. Járasi Lőrinc említést tesz a rosszul megállapított normákról, de nem ismerteti, hogy egyes választékoknál is több bérkategória volt megállapítva. Irodagépek hiányában egy-egy párban dolgozó faki-termelő teljesítményének elszámolását a kerületvezetők nem tudták elvégezni. Ezért minden erdész mellett volt még egy brigádadisztrátor, akiknek a feladatát a felvételezés mellett a bérjegyzék elkészítése is képezte.

1953-ban megkezdődött az üzemege-összevonása és az erdészetek kialakítása.

1955. március 31-ével újabb átszervezés történt, összevonták a kis erdőgazdálkodásokat.

A sok átszervezés jelentős költséget emésztett fel és visszavetette az erdőgazdálkodási tevékenységet. Ezekben az években az erdőgazdálkodás nagy nehézségek árán tudta fenntartani rentabilitását, ha fenn tudta tartani.

Mielőtt a dolgozók teljes biztonsággal megismerhették volna környezetüket, az újabb átszervezés elszakította őket a teljes megismerés lehetőségétől.

Úgy vélem, hogy a sok átszervezés nem vált hasznára az erdőgazdálkodásnak és nem szolgálta az ország javát

Schalkház Lipót

0 éve Michiganben

visszahúzódása után a fák szinte azonnal elkezdtek benépesíteni a területet, s a jég-határ mindössze 15 kilométerre lehetett, amikor a legidősebb fák már elérték a legnagyobb, mintegy 10 méteres magasságot. Ám ekkor egy hirtelen felmelegedés felgyorsította az olvadást, a területet elborította a víz és megfojtotta a fákat, amelyek közül a legöregebbek 145 évesek voltak. A leülepedett iszap a hajdani erdő talaján még a lehullott tűleveleket és tobozokat is épségben megőrizte. Ha a történet itt befejeződött volna, akkor a fák szép lassan elkorhadnak, és mára semmi sem marad belőlük. Ám ekkor az éghajlat váratlanul újra nagyot változott, feltehetőleg egy még nagyobb felmelegedés következett be, amely még több vizet zúdított a területre. Ez az áradat már a gleccser által kivájt homokot is magával sodorta,

amely aztán olyan gyengéden temette el az erdőt, hogy a fákon még a sarjadzó hajtások is épségben megmaradtak.

A kutatók a további vizsgálatokhoz keresztmetszeti mintákat vágtak le a fákból. Az évgűrűk azt mutatták, hogy a fák a maiakhoz hasonló ütemben, viszonylag lassan növekedtek. A kutatók arra számítottak, hogy a növekedés ütemében valami „törésre” fognak bukkanni, amely visszatükrözi a mikroklimában bekövetkezett hirtelen változást. Ám meglepetésükre ennek semmi jelét sem találták. „Úgy látszik, a fák nem érzékelték a gyors felmelegedést és nem változtattak növekedésük ütemén. Ez pedig intő jel legyen a mának is. Váratlanul, minden előzetes jelzés nélkül nyakunkba szakadhat a katasztrófa” – mondta Pregitzer.

(ABC News, Élet és Tudomány)